

Whakamōhiotanga whānui

Kaupapa me te horopaki

Ko te kaupapa o tēnei pepa he āta tiro tiro ki ngā take taurite mō te whakarato i ngā ratonga kaupapa Māori mō te hauora hinengaro me ngā waranga. Ka tutuki tēnei mā te whakaatu i ngā tirohanga Māori mō te āhuetanga o ngā ratonga kaupapa Māori i tēnei wā, ā, ka pēhea te āhua o ngā ratonga mana ōrite. I tukuna anō e mātou tētahi tirohanga whānui o te haumitanga me te āhei atu ki ngā ratonga mō te hauora hinengaro me ngā waranga Māori.

Ko te horopaki o tēnei pepa ko te nui ake o ngā mate hinengaro Māori tēnā i ētahi atu rōpū mātāwaka, me te koretake o te Karauna ki te whakaea i ngā tōritenga hauora Māori. Ahakoa kua paiherea te Kāwanatanga ki te whakatau i ngā tōritenga hauora Māori, me te anga whakamua atu ki te mana ōrite, he nui tonu ngā mahi me tutuki.

Te arowhenua ināianei

I rongo mātou mō te kore whakamana me te takahi i te mātauranga Māori. I kitea tēnei i ngā tuku pūtea me ngā kirimana ki ngā ratonga kaupapa Māori, ā, ko te whakaaro hoki i tino whāiti rawa ngā ara tukutanga me ngā ratonga i tukua.

Ngā huringa mō te whakatutuki i te mana taurite

I rongo anō mātou mā te whānau rawa e whakarite, e ārahi anō i ō rātou ake ara ki te pae ora, ki te mauri ora me te whānau ora. Me mātua hāpai ngā kirimana me te whakamana i ngā ratonga kaupapa Māori kia mahi i roto i ngā āhuetanga Māori. Kei roto i ngā mahi whakapai ake i roto i te pūnaha onāianei ko te aroturuki i ngā tuku ratonga mā te Māori e aro ana ki te anga whakamua ki te mana taurite. I tua atu i tēnei, mā ngā panonitanga pūnaha rā anō e whakarite ngā take hanganga e hāpai ana i ngā tōritenga.

Haumitanga me te āhei atu

I roto i te rima tau kua hipa (2017/18 ki te 2021/22) kua nui ake te haumitanga ki ngā ratonga mō te hauora hinengaro me ngā waranga me ngā ratonga kaupapa Māori o te hauora hinengaro me ngā waranga Māori. Hāunga tēnei, ko te ōwehenga ā-tau o te katoa o ngā whakapaunga ki te hauora hinengaro me ngā waranga e haere ana ki ngā ratonga kaupapa Māori i noho tonu ki te 10 ki te 11 ōrau i roto i te 5 tau kua hipa. I ia tau i te rima tau kua hipa, he iti iho i te hautoru o te Māori ka toro ki ngā ratonga mātanga mō te hauora hinengaro me ngā waranga i toro anō ki ngā ratonga kaupapa Māori.

He whanaketanga pai te whakataua o nā tata nei a te Kāwanatanga ki te here i te 20 ōrau o ngā pūtea o te kaupapa Ngā Whai Wāhitanga me Ngā Kōwhiringa ki ngā ratonga Māori. Heoi, me nui ake te haumitanga ki ngā ratonga kaupapa Māori hei hiki ake i te ōwehenga o ngā whakapaunga mai i te 11 ōrau, ā, kia tata ake ki te nui i haumitia mā te hōtaka o Ngā Whai Wāhitanga me Ngā Kōwhiringa. Ka tautoko tēnei i a Ngāi Māori katoa kia āhei ki te toro ki ngā ratonga kaupapa Māori.

Ngā panoni e hiahia ana mātou ki te kite

- Kia nui ake te haumitanga ki ngā ratonga kaupapa Māori hei whakataua i ngā tōritenga o te tauira tuku pūtea, otirā kia taurite ngā tohanga o ngā haumitanga hou mō te hauora hinengaro me ngā waranga ki ngā ratonga kaupapa Māori.
- Ko te whakamahinga o ngā huarahi tono e tūtohu ana i te mana motuhake me te tino rangatiratanga e taea ai e ngā kaiwhakarato Māori te waihanga me te tuku ratonga tika ki ō rātou hapori.
- Me mātua whakahau i tētahi rangahau matawhānui mō te hauora hinengaro me ngā waranga.